

AZ ELLENSÉG

BOGDÁNYI SÁNDOR

A telefon élesen csengett.

Garai felriadt, és hunyorogva nézett körül a félhomályban. Délutáni pihenéséből rázta fel a csengő, s éppen Manciról álmódott, a szőke, kék szemű, hosszú lábú Manciról, a gépírónőről. Álmában Mancsi bejött az irodájába, megállt előtte, hosszan a szemébe nézett, s így szólt: „A magaté vagyok”. Így mondta, két-három póre szóval, és el se pult, le se sütötte a szemét, hanem közeledett, közeledett, hozzátapadt. átfonta karjával, s Garai úgy érezte, hogy a lány csupa kar és csupa tűz.

Ekkor csengett fel a telefon.

— Halló!

— Itt az ellenség beszél — hallotta a drót másik végéről.

Hülyeség, gondolta magában Garai, s ásítva visszaszólt a kagylóba:

— Téves kapcsolás.

Már átfordult a másik oldalára, s behunyva szemét, bizsergő er-nyedtséggel igyekezett felidézni az elröppent álmot, amikor a telefon újra csengeni kezdett. Felvette a kagylót.

— Garai lakás? — hallotta ugyanazt a hangot.

— Igen — ásított Garai.

— Garai Kázmér igazgatót kérem.

— Én vagyok. Tessék.

Rövid csend következett, aztán ismét megszólalt a hang:

— Figyelmeztetem, ne tegye le a kagylót, ha kedves az élete. Ha nem hallgat meg, kinyírjuk. Fasirozottat csinálunk magából. Érti?

— Értem. Különben se szeretem a fasirozottat.

— Ne szellemeskedjen, maga hólyag.

Garai felült az ágyban, foga összeszorult, orrán át hosszan beszívta a levegőt, s mérgében már-már le akarta csapni a kagylót, de ráeszmélt szándékának hiábavalóságára, hisz ez a névtelen alak úgyszólván felhívja újra.

— Kikérem magamnak! — csattant fel erélyesen. — Kivel beszélek?

— Az ellenségével.

— Nekem nincs ellenségem.

Ördögi kacaj hallatszott a mikrofonban.

— Van. Én vagyok az ellensége. Torkig vagyok magával.

— Ha a torkával van baja, forduljon inkább gégeszakorvoshoz.

— Tökfej. Hagyja abba a szellemeskedést, mondtam már.

— Hagyja abba a gorombáskodást, mondtam már — vágott vissza Garai.

Egy pillanatra csend támadt, aztán újra megszólalt az ismeretlen.

— Jó. Térjünk a tárgyra. Figyelmeztetem, hogy az egész vállalat visszhangzik az ön legújabb disznóságától. Mindenki arról beszél, hogy a szeretőjét, a Mancit, ki akarja nevezni titkárnőjének. Tisztában van maga azzal, hogy az a szőke ringyó mindössze nyolc elemít és gépírói tanfolyamot végzett? Hogy rövid szolgálati ideje alatt kizárólag nemi téren van hosszú gyakorlata? Tisztában van maga ezzel?

Garai éppen gyűjtötte a szavakat, hogy méltóképpen válaszoljon, de közben hallotta a kattanást. Az ellenség lerakta a kagylót.

Tehetetlen dühében rágyújtott, és égő cigarettával a szájában kiugrott az ágyból.

Felháborító, gondolta magában a zuhany alatt. Hisz eszébe sem jutott titkárnőnek kinevezni Mancit! Különben is semmi köze a lánynak.

Az ujjukból szopják, persze. Az ellenség dolgozik, persze. Kitalál, rágalmaz, fenyegetőzik, persze. Megzavarja délutáni álmát, persze. Na majd teszünk róla!

A nyakkendővel vesződött a tükör előtt, s hirtelen megállt a keze, mintha valaki megragadta volna, mintha figyelmeztetni akarná: várj, hékás, talán mégis van valami a dologban. Tárgyilagosan vizsgálva a körülményeket, el kell ismernie, hogy nemegyszer hosszan rajta felejtette a szemét Mancin, főleg egyes testrészein ugyebár, mert valóban olyan melle van annak a lánynak, meg a lába — te jó ég! —, és járás közben olyan mozgásokat végez, hogy... Végtére is az ember nincs fából!

Igen ám, de ha az igazgató így néz a beosztottjaira, akkor nyilván okot ad a mesékre. Az ellenségnek tehát lényegében igaza van, noha hazudik. De vajon hazudik-e? Inkább csak túloz. Hisz lehet, hogy előbb-utóbb valóban titkárnővé avatta volna Mancit. Lehet.

Badarság, mondta hangosan, s úgy megrántotta a nyakkendő rövidebb végét, hogy majd megfulladt a szorítástól.

Talán nem is badarság, bogozta újra az előbbi gondolat szálait. Tény, hogy ma Manciról álmodott, méghozzá igen sikamlós helyzetben, s ki tudja, hogy végződött volna az álom, ha az a telefonhívás nem jön közbe. Esetleg rájuk is nyithatott volna valaki ott az irodában. Brr, még rágondolni is szörnyű!

Ez az álom mégiscsak jeladás. Intő figyelmeztetés, hogy előbb-utóbb elindult volna a lejtőn, hisz tudat alatt, lám, már közeledett a lánynak, engedett a csábításnak, s a többi már úgy következett volna, mint szokott az igazgató és női beosztottja között. Pfu!

De miért pfuj? Hát az elődje nem ezt csinálta? Legalább tíz szeretője volt a vállalatban. És lám, haja szála se görbült meg, sőt magassabb beosztást kapott.

Vigyázat, mondta hangosan Garai, mert hirtelen felismerte, hogy ez az érvelés sántít. Persze, hogy sántít! Hiszen ő tudja legjobban, hogy bennfentes körökben hogyan beszélnek Somosról, az elődjéről, hogyan szabdalják ízekre egy-egy kalandját, hogyan csámcsognak a pisz-

kos részleteken, s végül mindig hozzáteszik, hogy ez a Somos igen képzett, okos ember, de nagy szoknyavadász.

Hát órála nem fognak így beszélni. Őt nem fogja leszedni lábáról egy banális álom. Majd ő megmutatja.

Gyorsan vetkőzött, s visszafeküdt az ágyba.

Két perc múlva mélyen aludt. Nem álmodott semmit.

*

Garai az előtte fekvő iratokra szegezte tekintetét. Voltaképpen önmagába próbált nézni, ellenőrizni, vajon érez-e valamit a lány iránt. Nem, nem érez semmit, legföljebb valami ürességet, valami szürkéséget bensőjében, mintha festéket nyelt volna.

Mancit hellyel se kínálta.

— Tessék — mondta Garai, de fel se pillantott.

A lány hangját hallotta:

— Kérem, engem tegnap áthelyeztek az igazgatóságról a könyvelésbe.

— Nem áthelyezték — vágott közbe Garai nyomatékosan és ridegen —, hanem én áthelyeztem.

— Úgy? — hallotta Mancit. Meglepetés, csodálkozás és felháborodás remegett a hangjában.

Garai most felemelte tekintetét, s látta, hogy a lány szemét előntötte a könny, arca kipirult, s remegő ajka mögött felcsillantak hófehér fogai.

Határozottan szép ez a kis tigris, gondolta Garai. Ha tehetné, most legszívesebben megharapna engem.

Manci azonban nem harapott, hanem pityergett és szipogott.

— Én nem szeretek ott dolgozni — suttopta. — Én maga mellett szeretek dolgozni.

Ahá, gondolta Garai, ez egy jól helyezett mondás volt, ennek nem szabad bedőlni, nem szabad, nem szabad, nem szabad...

— Én maga mellett szeretek dolgozni — ismételte a lány. — Nem hallja? — csattant fel indulatosan.

Garai felállt a székéből, megkerülte az íróasztalt, s néhány lépést tett fel-alá.

— Nézze kérem — kezdte magyarázni —, nekem a szükséglethez kell igazodnom. Joga van fellebbezni.

— Eszem ágában sincs fellebbezni. A maga határozata ellen sohasem fogok fellebbezni. Mindig azt fogom tenni, amit akar.

Garai érezte, hogy ez most a kanyar, az életveszélyes kanyar, s ha nem fogja erősen a kormányt, a mélybe zuhan.

— Nos, én azt akarom, hogy átmenjen a könyvelőségbe! — mondta halkán, de határozottan.

A lány hallgatva nézte, nézte, aztán megszólalt:

— Látom, magával itt nem lehet beszélni. Nekem pedig beszélnem kell magával. Annyi mindent szeretnék elmondani magának... Kérem, hívjon fel otthon, vagy jöjjön el hozzám egy este.

Garai megfordult, s elindult a szoba másik vége felé. Mit válaszoljon erre a kihívó ajánlatra? Rendreutasítsa a lányt, vagy egyszerűen ne vegye tudomásul a meghívást?

Mire visszafordult, a lány már nem volt a szobában.

Egyik este hat óra tájban már várta a telefonhívást. S valóban, pontosan hatkor csengett a készülék.

— Halló, itt Garai.

— Itt az ellenség.

— Már megint? Mi újság?

— A stancolóban ma megállapították a munkások, hogy maga nagy marha.

— Kedves.

— Maga vett egy új gépet Hollandiában, de mivel halvány gőze sincs, milyen gépre van szükség, hagyta magát becsapni. Ez az új gép sokkal nagyobb üzembe való, itt a kapacitása negyedét sem tudják kihasználni. Érti, maga tudatlan fráter?

Kattanás hallatszott.

Vége a beszélgetésnek.

Garai keserű szájjal nyelte le a gorombaságot, de máris feltár-
csázta a második váltás vezetőjét, sürgős jelentést kért az új holland
gép eddigi teljesítményéről, s elhatározta, hogy már holnap felajánlja
a gépet egy nagyobb üzemnek, s beszerez egy másik, kisebb teljesít-
képességű gépet saját vállalata számára.

Feltéve persze, hogy az ellenség igazat mondott. Eddig azonban már
öt esetben igaza volt a fickónak. Meg kell hagyni, hogy bár trágár
a modora, mindig van némi alapja annak, amit mond.

Garait egyáltalán nem izgatta, ki lehet a névtelen telefonáló. Szinte
úgy kezelte, mint egyik kellemetlen, de hasznos beosztottját, mint
egy faragatlan, de árgus szemekkel figyelő üzemi ellenőrt, akinek el
kell nézni sok mindent, mert lényegében teljesíti kötelességét. Kiletét
azonban nem kutatta Garai, nem jelentette fel, nem fürkészte kör-
nyezetét, nem vette sorba barátait és ismerőseit, hogy hangszínükből,
modorukból következtetve esetleg felfedje az ellenséget.

Kezdetben nehéz volt megszoknia ezt az ijesztő szót, az *ellenséget*,
hisz lényegében szörnyűséget fejez ki: ellened törő valakit, fenyegető
veszélyt, könyörtelenséget, halált. Később rájött, hogy nem is oly
rémes a dolog, hisz az embert nyilván barátok és ellenségek veszik
körül élete végéig. Azok, akik csak barátokat látnak maguk körül,
voltaképpen áltatják magukat, nem akarnak szembenézni a valóság-
gal, az életet irányító iratlan törvénnyel.

Sokat töprengett erről Garai, s mindinkább úgy érezte, hogy ő a
világon az első ember, aki felismerte, hogy a legjobb barátban is
létezik valami ellenséges, s hogy a legnagyobb ellenség is lehet ba-
rát. Ez a felfedezés megnyugtatta, egyszersmind felvillanyozta: kü-
lönbnek, erősebbnek érezte magát másoknál.

— Ide figyeljen Garai! Van magában szégyenérzet?

Garai nagyot nyelt, de nem válaszolt. Fülét hegyezve várta az ellen-
ség újabb támadását. A hang folytatta:

— Tegnap vacsorát rendezett annak a belgrádi vezérigazgatónak.
Igaz?

— Igaz — hebegte Garai, aztán felocsúdva zavarából, erélyesen hozzátette: — Semmi köze hozzá!

— De még mennyire közöm van hozzá, maga beképzelt hólyag! Az a vacsora annyiba került, hogy egy szerényebb család egy hétig megélhetne belőle. Dagadtra zabálták magukat: süllő tartármártással, becsinált borjúleves, háromféle sült hús, rakott palacsinta, palackozott borok — a hasuk úristenit, hát nem szégyellik magukat? Tudja-e, hogy az Árvai Jani, a gépészüik három hónapja fekszik a kórházban, a családja meg nyomorog? Tudja-e, hogy az Árvai Jani segélyt vagy kölcsönt kért, de maga három hete a fiókjában tartja a kérvényét.

Garai haragosan közbeszólt:

— Tudom. Nincs rá törvényes lehetőség.

— Nincs, ugye? De arra van törvényes lehetőség, hogy maguk zabáljanak!

— Modortalan fráter! — robbant ki Garaiból. — Hát nem érti, hogy a mai gazdasági életben a személyi kapcsolatok igen fontosak. Magának sejtelve sincs arról, hogy olykor milliós üzletek függenek egy-egy vezérigazgató magatartásától. Ettől a belgrádi vezérigazgatótól függ például, hogy megkapjuk-e a megrendelést, amely hónapokra biztosítja az üzem folyamatos működését három váltásban. Ez azt jelenti, hogy a munkások jól fognak keresni, nem kell senkit elbocsátani, s nyugodtan készülhetünk az elkövetkező időnyre.

Garai még szeretett volna kifejteni egyet-mást a piac törvényeiről, a beruházások szükségességéről és a termelékenységről, de ráeszmélt, hogy a levegőbe beszél. Az ellenség már régen megszakította az összeköttetést.

Tudatlan, műveletlen alak ez az ellenség, gondolta magában Garai. Mindenbe belekotnyeleskedik, közben annyit se ért a közgazdasághoz, mint egy tetű.

Sokáig ült némán a telefon mellett, aztán feltárcsázta a főkönyvelő számát:

— Maga az, Tóth?

— Igenis, igazgató elvtárs.

— Gondolkoztam azon a tegnapi vacsorán.

— Remekül sikerült a vacsora, igazgató elvtárs.

— Nem mondhatnám.

— De kérem, mindenki pompásan érezte magát.

— Én nem éreztem magam pompásan.

— Neem?

— Nem.

Rövid hallgatás után Garai újra megszólalt.

— Főleg az nem tetszett, hogy maga egymás után rendelte a palackozott borokat. Az a rakott palacsinta is teljesen fölösleges volt. És előételre sem volt szükség.

— Értem, igazgató elvtárs.

— Dehogy érti. Én a vacsorát hasznosnak tartom a vállalat szempontjából, de persze túlzások nélkül.

— Máskor ügyelni fogok, igazgató elvtárs.

Garai megköszöri a torkát.

— Másról szeretnék most beszélni. Árvai János kérvényéről. Emlekszik rá?

— Hogyne. Nem utalhatunk ki neki segílyt. Előleget sem. Nincs rá törvényes lehetőség.

— Ügy? És ha a szakszervezetnek utalnánk ki bizonyos összeget, a szakszervezet pedig segíly címén kiutálná Árvainak?

— Ezt megtehetjük, de csak az igazgató bizottság jóváhagyásával.

— Na látja, tehát mégis van rá törvényes lehetőség. Maga, Tóth, a paragrafusoktól már nem látja az embert.

— Hát nem csoda, igazgató elvtárs, hisz annyi a rendelet, tetszik tudni.

— Tudom. Kérem, holnap intézkedjen Árvai ügyében. Ez legyen az első dolga.

— Igenis, igazgató elvtárs.

*

Garai tudatosan igyekezett kiegyensúlyozott életet élni. Aránylag fiatalon, harminckét éves korában nevezték ki igazgatónak. Kinevezését egy hullámnak köszönhette. Két évvel ezelőtt ugyanis az illetékes körök megállapították, hogy a városban csupa idős igazgató működik. Ekkor indult meg a fiatalítási hullám, s ez sodorta az igazgatói székbe Garait is.

Előélete kissé tarka volt: elég nehezen végezte az egyetemet, ivott, kártyázott, táncolt, lányok után futkosott, s végül beleesett egy diák-házasságba, amely háromévi albérleti élet után klasszikus módon bomlott fel. Garai rájött, hogy felesége nemcsak szorgalmasan együtt tanul évfolyamtársaival, hanem szorgalmasan együtt szeretkezik is velük. Beadta hát a válópert, s átköltözött egy másik albérleti szobába. Ez a szoba tágasabb, világosabb volt, s talán ennek köszönheti, hogy rövidesen diplomált.

A diploma ismertette meg vele először a siker ízét. Otthon tárt karokkal fogadták. Szülei úgy néztek fel rá, mint valami istenre. Kishivatalnok apja mérnök úrnak szólította, anyja pedig csak így emlegette a szomszédban és a piacon: „az én mérnök fiam”. Szerencséjére akkoriban kapkodtak a közgazdászok után. Azonnal álláshoz jutott, két év múlva már városi képviselő lett, helyet kapott megannyi társadalmi szervezetben, bizottságban és testületben.

Felfelé ívelő pályája teljesen elfeledtette vele az egykori iszákos, kártyás, könnyelmű Kazit. A bohó Kazi igen gyorsan és rugalmasan átvedlett Garai Kázmérrá, a város tekintélyes polgárává, néhány év múlva pedig a legnagyobb helyi iparmű tetterős igazgatójává.

A nőket kerülte. Félt a botránytól. Zökkenésmentes karrierje úgynevezett példás életre kényszerítette. Fojtott vágyai azonban fel-feltörték benne, olykor úgy érezte, hogy most fel kell ugrania, el kell rohannia a Gyöngy utcába, Mancsi lakására, letérdelni a lány előtt, átölelni két hosszú, formás lábát, megvallani álmait és sóvárgását, de aztán összeszedte magát, és lecsillapítva remegését, visszazökkent egyensúlyába. Ilyenkor rendszerint elutazott a hét végén Belgrádba, volt háziasszonyához, Marinához, az érett özvegyhez. Két napig hagyta magát becézni, kényeztetni, simogatni, mint egy hím állat, aztán a vasárnap reggeli vonattal sietett haza, a városba, ahol makulátlanak érezte magát.

A vállalatban nem voltak különösebb gondjai. A bejáratott mechanizmus szinte magától működött, és Garainak olykor az volt az érzése, hogy ő felesleges, kívülálló személy, egyfajta ellenőr, aki csak felülről figyel, mit csinálnak a többiek, s időnként megdicséri, vagy megroja őket.

Az ellenség, a névtelen telefonáló megjelenése megváltoztatta Garai helyzetét. Tőle értesült, hogy a bejáratott mechanizmus mélyén, a látszólagosan csendes állóvíz alatt sok minden kavarog, forr, rotyog, hogy rengeteg elintézetlen vagy rosszul intézett ügy, temérdek tisztázatlan ellenvélemény, igaz és hazug pletyka remegteti a vállalat épületét.

Az új szerep tetszett Garainak. Az ellenségtől szerzett értesüléseivel nemegyszer meghökkentette közvetlen beosztottjait, az osztályvezetőket, de az öngazgatási testületeket is. Felszínre hozott olyan kényes kérdéseket, melyekről eddig csak suttogni mertek. Garai tekintélye nőttön-nőtt.

*

— Halló! Garai?

— Igen.

— Szóval megint külföldre készül az úr?

— Éppen csomagolok. Nem tetszik?

— Dehogynem. Tőlem akár örökre kint is maradhat.

— Nem vagyok kíváncsi a piszkos megjegyzéseire. Mit akar?

— Azt akarom, hogy eltűnjön végre, maga poloska.

— Hallja, tisztelt úr, ön folyton osztogatja a sértéseket, közben megfélelkezik saját magáról. Végtére is ön jellemtelen alak.

— Ügy?

— Ügy. Névtelenül telefonálgatni valakinek, ez a legnagyobb aljaság. Ön ezt nem tudja?

Egy ideig csend volt, aztán az ismeretlen megszakította a beszélgetést.

Garai még sokáig tartotta kezében a kagylót, bele-belenézett a mikrofonba, de az néma maradt.

Vajon mit akart mondani az ismeretlen? Hátha valami fontos, sorsdöntő közlése volt, ő pedig ostoba módon belekötött, és megakadályozta, hogy elmondja a dolgot.

A kocsni már lent várta a ház előtt, de Garai, kabátban, kalappal a fején, bőröndjét fogva állt még a szoba közepén, és várta, hátha cseng a telefon.

A telefon azonban hallgatott, csökönyösen, feketén.

*

Tíz nap múlva tért vissza, s alig várta, hogy újra otthon legyen. Külföldön állandó feszültségben élt, és tárgyalás közben, vagy a szállodai magányban nemegyszer azon kapta magát, hogy gondolatai elkalandoznak, hogy folyton furdalja a kíváncsiság: vajon mit akarhatott közölni a névtelen telefonáló.

Otthon a megszokott rend fogadta. Íróasztalán néhány levél feküdt, átfutotta őket, aztán a telefonra pillantott.

A telefon gúnyosan hallgatott.

Garai dühösen tárcsázott, mintha a készüléken akarná kitölteni bosszúját. Felhívta a vállalatot, s bejelentette, hogy megérkezett, de nem jól érzi magát, otthon marad.

Napokig nem mozdult ki a lakásból. Rengeteget dohányzott, feketézett, henyélt, ponyvaregényeket olvasott, vagy le-fel járkált, olykor pedig az ablakon át nézte a külső világot. Már-már valóban betegnek érezte magát. Idegei pattanásig feszültek. Állandóan lesben állt, mintha valami sorsdöntő eseményre várna.

Az ötödik napon felcsengett a telefon.

— Ide figyeljen, maga barom — hallotta az ismert hangot, s jóleső érzés áradt el rajta. Most már végképp ráérezte, hogy ellenség nélkül nem tudja, mi a teendője.